

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)
Національна школа публічного адміністрування (Канада)
Варненський вільний університет Чорноризця Храбра (Болгарія)
Гентський університет (Бельгія)
Балтійська міжнародна академія (Латвія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Покров Чехінвест s.r.o. (Чеська Республіка)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)
Київський національний університет будівництва та архітектури (Україна)
Державний торговельно-економічний Університет (Україна)
Сумський державний університет (Україна)
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського (Україна)
Ужгородський національний університет (Україна)
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної
академії наук України» (Україна)
Державна установа «Інститут демографії та проблем якості життя
Національної академії наук України» (Україна)
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти (Україна)
Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської професійної громадської
організації «Співка аудиторів України» (Україна)
Торгово-промислова палата України (Україна)

ЗБІРНИК

III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ»

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

05 червня 2025 року

ПОЛТАВА

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
Educational and Research Institute of Finance, Economy, Management and Law
(Ukraine)
National School of Public Administration (Canada)
Varna Free University «Chernorizets Hrabar» (Bulgaria)
Ghent University (Belgium)
Baltic International Academy (Latvia)
The International Research Education & Training Center (Estonia)
Pokrov Czechinvest s.r.o. (Czech Republic)
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
(Ukraine)
V. N. Karazin Kharkiv National University (Ukraine)
Kyiv National University of Construction and Architecture (Ukraine)
State University Of Trade And Economics
Sumy State University (Ukraine)
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky (Ukraine)
Uzhhorod National University (Ukraine)
Public Institution «Institute for Economics and Forecasting of the National Academy
of Sciences of Ukraine» (Ukraine)
Public Institution «Institute for Demography and Quality of Life of the National
Academy of Sciences of Ukraine» (Ukraine)
Ukrainian Association for Management Development and Business Education
(Ukraine)
Poltava Territorial Branch of the All-Ukrainian Professional NGO «Union of Auditors
of Ukraine» (Ukraine)
Ukrainian Chamber of Commerce and Industry (Ukraine)**

COLLECTION

III International Scientific and Practical Internet Conference

«SUSTAINABLE DEVELOPMENT: CHALLENGES AND THREATS IN CONDITIONS OF MODERN REALITIES»

June 05, 2025

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Poltava

УДК 330.34-021.87”363”:342.77
С 76

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Національного університету імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:

Онищенко С.В., д.е.н., професор;
Крекотень І.М., к.е.н., доцент;
Глебова А.О., к.е.н., доцент;
Глушко А.Д., к.е.н., доцент;
Гришко В.В., д.е.н., професор;
Карпенко Є.А., к.е.н., доцент;
Кульчій І.О., канд. держ. упр, доцент;
Птащенко Л.О., д.е.н., професор;
Свистун Л.А., к.е.н., доцент;
Чижевська М.Б., к.е.н., доцент;
Чичкало-Кондрацька І.Б., д.е.н., професор.

Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій : матеріали
С 76 III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 05 червня 2025 р. – Полтава :
Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2025. – 387 с.

У збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції розглянуто теоретичні, методологічні й практичні аспекти, виклики та загрози розвитку суб’єктів господарювання та держави в умовах сучасних реалій.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти співпраці влади, менеджменту підприємства та громадських інституцій у контексті цілей сталого розвитку. Визначено проблеми та перспективи стабілізації фінансової системи як умова євроінтеграції України. Висвітлено сучасний стан та перспективи розвитку міжнародної економічної діяльності України. Досліджено особливості бухгалтерського обліку, аудиту, контролю й оподаткування суб’єктів господарювання в умовах сучасних реалій, а також окреслено перспективи соціально-економічного розвитку країни в контексті євроінтеграції.

Збірник розраховано на фахівців із фінансів, економіки та менеджменту, працівників органів державної влади й місцевого самоврядування, науковців, викладачів, аспірантів і студентів.

УДК 330.34-021.87”363”:342.77
С 76

*Матеріали друкуються мовою оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори*

© Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ISBN 978-966-616-186-7

Окремим викликом є законодавча та регуляторна адаптація. Імплементація норм ЄС, зокрема положень директиви Solvency II, є складним і тривалим процесом, що вимагає не лише змін у законодавстві, а й ефективного нагляду за їх виконанням. Це ставить перед Національним банком України завдання посилення інституційної спроможності та модернізації наглядових інструментів.

Таким чином, для успішної модернізації страхового сектору необхідно не лише адаптувати європейські стандарти, а й створити сприятливі умови для їх практичного впровадження в умовах воєнного та післявоєнного періоду.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про страхування» № 4017-IX від 10.10.2024, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
2. Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/138/ЄС від 25 листопада 2009 року про започаткування та ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_039-09#Text.
3. Цифрова економіка: підручник / А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк, О.В. Птащенко [та ін.]; за ред. А.І. Крисоватого, О.М. Десятнюк, О.В. Птащенко. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 520 с.
4. Skryl, V. V., Hlushko, A. D. (2023). Transformation of institutions of the EU banking system: opportunities for Ukraine. *Naukovyi visnyk KhDU*, 48, 43–52. Available at: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/18300>
5. Onyshchenko S., Maslii O., Kivshyk O., Cherviak A. The impact of the insurance market on the financial security of Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 1(48). С. 268-281. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3976>
6. Як Україна рухається до ЄС? Ключові процеси євроінтеграції. <https://cedem.org.ua/consultations/yevrointegratsiya/>
7. Skryl V., Hlushko A. Insurtech: new opportunities for the development of the insurance market. *Економіка і регіон*. 2023. № 1. С. 144–151. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2877/2283>

УДК 657.6

Фурманчук О.С., к.е.н., доцент;
Луценко А.Ю.

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: СУТНІСТЬ, ВИЗНАЧЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

Бюджетні установи, які є важливими складовими державної системи, зобов'язані не лише забезпечувати стабільне фінансове функціонування, а й здійснювати контроль за використанням коштів, аналізуючи доходи та видатки.

Доходи бюджетних установ – це надходження грошових коштів (або інших активів) на безповоротній основі, які отримують бюджетні установи для здійснення своєї діяльності та виконання затвердженого кошторису. Іншими словами, це все, що отримує бюджетна установа, щоб функціонувати та надавати послуги, заради яких вона була створена.

Видатки бюджетних установ – це грошові кошти, що спрямовуються бюджетними установами на виконання своїх функцій, завдань та зобов'язань, визначених законодавством і затвердженим кошторисом.

Бухгалтерський облік доходів та видатків бюджетних установ має ряд особливостей, які відрізняють його від обліку в комерційних організаціях. Вони обумовлені специфікою бюджетного процесу, джерелами фінансування та методами контролю за використанням бюджетних коштів.

Основними особливостями обліку доходів в бюджетних установах є:

1. Поділ на загальний та спеціальний фонди. Доходи загального фонду - це кошти, що надходять безпосередньо з державного або місцевих бюджетів у вигляді асигнувань, які призначені для фінансування основної діяльності установи та покриття її поточних видатків. Облік цих доходів базується на кошторисі. Доходи спеціального фонду - це власні надходження бюджетних установ, які мають цільовий характер).

2. Касовий метод та метод нарахування. В Україні при обліку доходів бюджетних установ застосовуються елементи як касового методу (за фактом надходження коштів), так і методу нарахування (доходи відображаються в момент їх виникнення, незалежно від часу надходження грошей).

3. Облік за бюджетною класифікацією. Всі доходи обліковуються відповідно до Кодів бюджетної класифікації доходів, що забезпечує єдність та порівнянність інформації на всіх рівнях бюджетної системи.

4. Особливості застосування облікових реєстрів. Для обліку доходів використовуються спеціалізовані облікові реєстри, такі як картки аналітичного обліку отриманих асигнувань, накопичувальні відомості, книги аналітичного обліку, меморіальні ордери.

5. Закриття субрахунків доходів. Усі субрахунки доходів наприкінці року закриваються на субрахунок «Фінансові результати», тому залишки за ними на наступний рік не переносяться.

6. Вимоги до первинних документів. Облік базується на належно оформлених первинних документах, які підтверджують факт надходження коштів (платіжні доручення, банківські виписки, прибуткові касові ордери тощо).

Облік видатків бюджетних установ також регулюється Бюджетним кодексом України, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БОДС, зокрема НП(С)БОДС 135 «Витрати».

До ключових особливостей обліку видатків бюджетних установ можна віднести:

– видатки бюджетних установ є цільовими і здійснюються виключно в межах затвердженого кошторису та відповідно до їх функціонального призначення;

– всі видатки класифікуються за економічною сутністю операцій (наприклад, оплата праці, нарахування на оплату праці, використання товарів і послуг, оплата комунальних послуг та енергоносіїв, капітальні видатки тощо). Це забезпечує контроль за використанням коштів за їх призначенням;

– поділ на касові (фактично сплачені кошти) та фактичні видатки (нараховані зобов'язання, незалежно від моменту їх оплати), які вимагають обов'язкового відображення в обліку обох їх видів;

– бюджетні установи повинні суворо дотримуватися фінансово-бюджетної дисципліни, здійснюючи видатки з максимальною економією коштів;

– існують так звані «захищені» статті видатків, які не можуть бути зменшені (наприклад, оплата праці, стипендії, пенсії, соціальна допомога);

– для обліку видатків використовуються відповідні меморіальні ордери, картки аналітичного обліку касових та фактичних видатків, книги обліку асигнувань, журнал-головна;

– постійно здійснюється контроль за наявністю та використанням матеріальних цінностей, придбаних за рахунок бюджетних коштів, а також їх списання відповідно до чинних норм;

– як і у випадку з доходами, облік видатків ґрунтується на первинних документах, що підтверджують здійснення господарських операцій (накладні, акти виконаних робіт/послуг, платіжні доручення, авансові звіти тощо).

Аналіз доходів і видатків бюджетних установ є важливим елементом управління бюджетними коштами та спрямований на оцінку ефективності їх використання, виявлення резервів та розробку заходів для оптимізації фінансової діяльності.

Основними напрямками аналізу є: аналіз виконання кошторису, аналіз динаміки доходів та видатків, структурний аналіз (вивчення питомої ваги окремих видів доходів та статей видатків для оцінки їх збалансованості та ефективності розподілу), факторний аналіз,

аналіз ефективності використання бюджетних коштів (оцінка результативності видатків, тобто співвідношення між обсягом використаних коштів та досягнутими результатами (кількість наданих послуг, якість їх надання тощо). Це особливо актуально для бюджетних установ, оскільки їх діяльність не спрямована на отримання прибутку. Крім того, здійснюється аналіз фінансової стійкості та платоспроможності (хоча бюджетні установи не є комерційними підприємствами, аналіз їх фінансової стійкості дозволяє оцінити їх здатність виконувати свої зобов'язання та забезпечувати безперебійне функціонування) та ін.

Облік та аналіз доходів і видатків бюджетних установ є складним, але вкрай важливим процесом, що забезпечує прозорість, підзвітність та ефективність використання публічних коштів. Дотримання встановлених норм і правил, а також глибокий аналіз фінансових показників дозволяють керівництву установ приймати обґрунтовані управлінські рішення, оптимізувати використання ресурсів та підвищувати якість надання послуг населенню.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 15.05.2025).

2. Онищенко С.В. Бюджетна децентралізація: особливості запровадження, проблеми та перспективи. *Фінансы, учет, банки.* № 1 (21) /2016. С. 145-153.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2012 р. № 568 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12> (дата звернення: 15.05.2025).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи» : наказ Міністерства фінансів України від 24 грудня 2010 року № 1629 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11> (дата звернення: 15.05.2025).

УДК 005.6:346.72:336:341.24(477)

Худолій Ю.С., к.е.н., доцент;

Туз В.Ю.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

(м. Полтава, Україна)

ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГАРМОНІЗАЦІЇ З ПРАВОМ ЄС

Євроінтеграція України вимагає глибокої адаптації в галузі інформаційної безпеки, зокрема щодо захисту комерційної таємниці у фінансовому секторі. У 2022 році Національний банк України у своєму звіті про відповідність європейським стандартам зазначив, що чинна нормативна база лише частково охоплює ключові положення Директиви (ЄС) 2016/943. З огляду на зростаючі кіберзагрози, вразливість систем зберігання даних і посилення регуляторного тиску з боку європейських інституцій, тема дослідження набуває пріоритетного значення для фінансової стійкості країни.

У ЄС комерційна таємниця визначається чіткими критеріями: наявність обґрунтованих заходів захисту, економічна цінність інформації та неконвенційність її змісту. Для визнання інформації захищеною потрібна не лише внутрішня політика компанії, а й технічні та юридичні докази заходів безпеки. Це передбачає створення процедур контролю доступу, журналювання доступів, кіберзахисту та можливості відстеження інцидентів. Ці підходи значно жорсткіші, ніж українські стандарти, які часто базуються на загальних положеннях Цивільного та Господарського кодексів.

Директива ЄС 2016/943 визначає уніфіковані підходи до охорони комерційної інформації, зокрема в фінансовій сфері. У країнах ЄС захист комерційної таємниці доповнюється положеннями про кібербезпеку (NIS Directive), захист персональних даних